

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Маєвський Ю.Ф.

аспірант Навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ м. Харків

При аналізі сучасних перетворень, що почались з кінця 80-х років двадцятого століття, постає питання про те, чи вимагають інституційні зміни систематичних зусиль і витрат протягом досить тривалого періоду часу на основі довгострокової стратегії розвитку. Тоді не відбувається відторгнення, переміщення планованих змін, не такі високі будуть витрати і втрати.

Значного прискорення темпів здійснення інституційних змін можна досягти, якщо вірно використовувати технологічні, організаційно-управлінські й економічні знання. Крім того, інститути повинні бути узгоджені між собою, що створює перешкоди для впровадження нових або запозичених інститутів у вже сформоване інституційне середовище. Складні процеси трансформації української економіки в ринкову, недостатньо розвинений механізм економічного зростання висувають на перший план значення інституційної структури, як найважливішого чинника, що визначає ефективність всієї аграрної сфери економіки. Особливе значення в аграрному секторі економіки в сучасних умовах мають:

- інститут власності;
- нормативно-правові інститути;
- інститути соціального розвитку;
- інститути, що визначають функціонування господарюючого

механізму; [8,9]

- інститут конкуренції;
- інститут довіри. [2]

Вони виступають необхідною основою формування ринкових відносин і одночасно інституційними факторами розвитку аграрної економіки. Особливу роль відіграють неформальні інститути, які мають такі особливості:

- в сільському господарстві неформальні правила відіграють вирішальну роль пов'язану з веденням особистого підсобного господарства, селянського (фермерського) господарства, з організацією колективних робіт;

- функціонують історичні, традиційні особливі неформальні інститути, що координують і регулюють значну частину економічних, соціальних процесів, наприклад сільська взаємодопомога у вигляді неформальних товариств та інших об'єднань. Дані неформальні правила не прописані ніякими формальними інститутами, вони є результатом тисячолітнього досвіду роботи людини на землі, багаторічної історичної еволюції сільської культури;

- неформальні правила можуть виявитися основними регуляторами господарської діяльності в разі несумісності нав'язується формальність інститутів зі сформованими неформальними правилами, їх неефективності, невігідності більшості сільських жителів.[1]

На мою думку, інститути являють собою форму організації суспільно-політичних, соціокультурних та господарських зв'язків, соціально-економічних, правових, адміністративно-управлінських, які виступають в якості факторів формування та розвитку різних структур у всіх сферах життя суспільства. [6] Аграрна економіка характеризується, як відомо, особливими умовами самого виробництва і особливостями прояви факторів, що впливають на процес виробництва:

- по-перше, специфіка сільського господарства багато в чому зумовлюється географічними, ґрунтово-кліматичними умовами сільської місцевості країни, регіону, які мають істотний вплив на що формуються інститути та інституційне середовище в цілому;

- по-друге, найважливішим фактором формування самих інститутів у аграрному секторі економіки є специфіка самого сільськогосподарського виробництва. Особливість аграрної економіки пов'язана з тим, що протікають тут соціально- економічні процеси тісно взаємопов'язані з такими специфічними факторами виробництва, як земля, рослини, тварини;

- по-третє, формування й розвиток інститутів впливають специфічні демографічні, поселенські особливості даної сільської місцевості, які характеризуються відносно постійним складом населення, відносно територіальну відокремленість, невеликими компактними поселеннями;

• по-четверте, особливість неформальних інститутів аграрного виробництва визначається і такими, специфічними факторами, як етнічний склад населення, національні, релігійні звичаї, соціокультурні традиції. [7]

Зазначені фактори сприяють формуванню в сільській місцевості значної сукупності особливих «сільських» неформальних правил, які формують специфічний сільський спосіб, що роблять істотний вплив на інституційне середовище і на економіку сільського господарства. Багато сфери в сільській місцевості, в тому числі й економіка сільського господарства, регулюються неформальними нормами. Разом з тим, на їх основі виробляються специфічні формальні правила. Крім того, інститути повинні бути узгоджені між собою, що створює перешкоди для впровадження нових або запозичених інститутів у вже сформовану інституційне середовище.

Розвиток інститутів, як правило, відбувається інерційно, тривалий час, з безліччю проб і помилок, тобто еволюційним способом. Формування інститутів вимагає узгодження інтересів та координації дій безлічі суб'єктів, що є перешкодою швидкого та оптимального пристосування інститутів до зовнішніх умов. Труднощі, пов'язані зі швидкою зміною інституційної структури, приводять до того, що часто інститути розвиваються не по оптимальній траєкторії і їх розвиток в значній мірі залежить від попереднього розвитку.

Література:

1. Алейнікова О. В. Зарубіжний досвід державного регулювання розвитку АПК / О. В. Алейнікова // Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 16. С. 131–136.
2. Бидик А. Г. Теоретична структура механізму фінансового забезпечення розвитку сільських територій [Електронний ресурс] / А. Г. Бидик // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3. – С. 156–162. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_3_37.pdf.
3. Булаг М. А. Напрями державної бюджетної підтримки сільського господарства // Економіка АПК. 2010. № 3. С. 46–50.
4. Бородіна О. М. Державна підтримка сільського господарства: концепція, механізми, ефективність / О. М. Бородіна // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 109–125.
5. Дзядук Г. О. Сучасний стан державного регулювання аграрного сектора економіки України // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. Вип. 4 (39). С.
6. Олексенко Р. І. Правове і соціально-економічне підґрунтя ринкової економіки / Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. - 2014. - Вип. 80. - С. 266-270.
7. Олексенко Р. Экономико – правовой механизм реализации новой модели современной культурной политики Украины / Р. Олексенко, Л. Афанасьєва // Международная научно-практическая заочная конференция «Актуальные проблемы экономики, менеджмента и маркетинга в современных условиях» 23 января 2019 г. -2019. - С.421-425.
8. Ортіна Г.В. Роль державного регулювання у структурному розвитку реального сектора економіки України в умовах глобалізації. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 17. С. 45-48.
9. Ортіна Г.В. Обґрунтування концептуального підходу до формування та реалізації державної політики антикризового розвитку реального сектора економіки. Економіка та держава. 2013. № 11. С. 29-32.